

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

TARİH 11

Ünite

**Değişim Çağında Avrupa Ve Osmanlı
1700-1774 Yılları Arasındaki Siyasi Gelişmeler**

Konu

- 1700-1774 Yılları Arasındaki Siyasi Gelişmeler
- Yeni Çağ Avrupası'nda Meydana Gelen Gelişmeler
- Osmanlı Sosyo-Ekonomik Yapısında Değişiklikler

OGM
MATERYAL

2.
SAYI

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>

ÖN SÖZ

Sevgili öğrenciler bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız.

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1

XVI. yüzyılın başlarına kadar Avrupa'da siyasi, sosyal ve ekonomik alanda en yetkili kurum Roma Katolik Kilisesi ve bu kiliseyi temsil eden Papalık' tır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

2

Saraylarda görkemli bir yaşam sürmeye başlayan papalar, Hristiyan halktan para toplamış ve kilise topraklarından belirli oranlarda vergi almış, ruhban sınıfı daha da zenginleşerek güç kazanmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

3

Burjuvazinin yükselişe geçtiği dönemde Avrupa, İslam kültür ve medeniyeti ile sistemli bir temasa geçmiş, Arapça bilim ve felsefe eserleri Latinceye tercüme edilmiş, böylece skolastik düşünce yüzünden yitirdiği Eski Yunan felsefesini yeniden keşfetmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

4

"Yeniden doğuş" anlamına gelen Rönesans, XV. yüzyılın sonunda İtalya'da başlamış olup, Avrupa ülkelerinde görülen bilim, güzel sanatlar ve edebiyat alanındaki gelişmeleri ifade eder.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

5

Hümanizm sayesinde, Hristiyanlığın kaynaklarına inilmesi ve serbest düşüncenin yayılması, Reformu hazırlayan koşulların başında yer almıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

6

Aydınlanma düşüncesinin ortaya çıkışında; Copernicus, Machiavelli, Thomas Moore, Immanuel Kant ve Jean Jacques Rousseau gibi düşünür ve bilim insanlarının fikir ve eserleri önemli rol oynamıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

7

Reform Hareketi sonucunda Protestanlığın ortaya çıkması ile Papalık, Hristiyanların üzerindeki dinî, politik ve ekonomik üstünlüğünü kaybetmiş, Hristiyanlığın devlet ve toplum hayatındaki etkisi azalmış ve sekülerleşme ortaya çıkmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

8

Rönesans ve Reform' un ortaya çıkardığı fikir hareketleriyle birlikte filozoflar, kurallar ve kanunlar geliştirmiş ve doğal dünyayı nasıl anlayabileceklerini araştırmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

9

Zamanının neredeyse tamamını gözlem ve deney yaparak geçiren Newton, evrensel çekim yasasını bulmuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

10

Avrupa'da XV ve XVIII. yüzyıllarda hâkim olan merkantilizm, ülkelerin güç ve zenginliğinin sahip olduğu değerli madenlerle ölçülebileceği fikrine dayanan bir ekonomik sistemdir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

11

XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren barutlu silahlar, savaşın zorunlu araçları hâline gelmiş, ateşli silahların etkin bir şekilde kullanılmaya başlanması, Avrupa'da Askerî Devrim'in başlangıcı kabul edilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

12

Rönesans Dönemi'nde yaşanan bilimsel ve kültürel gelişmeler sayesinde Batı dünyası, XVIII. yüzyılda bireyin özgürlüğünü esas alan Aydınlanma Dönemi'ne girmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

13

Amerika'nın keşfi ve sonrasında Amerika'dan, Avrupa'ya gelen gümüşün, giderek artan miktarda Osmanlı ülkesine girmesi, akçenin değerinin düşmesine neden olmuş ve fiyatlarda geniş çaplı dalgalanmalara yol açmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

14

Osmanlı Devleti son dönemlere kadar altın ve gümüş gibi değerli madenlerden sikke kestirmiş ve para bastırmış, bu paraların gümüşten kesilenlerine akçe denmiştir ki Osmanlı ekonomisinin temel birimini akçe oluşturmuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

15

Osmanlı Devleti, altın ve gümüş sikkelerin bakır oranını artırmış veya sikkelerin hacmini küçülterek "sikke taşıması" politikası uygulamıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

16

Osmanlı Devleti'nde tedavüldeki paranın çekilerek yerine değeri ayarlanmış akçe çıkartılmasına "sikke tashihi" denmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

17

XVI. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti, nakit para ihtiyacını karşılamak için tımar topraklarını mukataa hâline getirerek, bu toprakların vergi gelirlerini, iltizam usulüyle doğrudan hazineye aktarmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

18

Merkantilist ekonomi sistemi sayesinde zenginleşerek Askerî Devrim yapan Avrupalıların, yeni savaş teknolojisi ve taktiklerini Osmanlı Devleti ilk defa, 1593-1606 yılları arasında Habsburglarla yapılan savaş sırasında görmüştür.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

19

Yeniçeri Ocağı'nın bozulmasında en önemli etken, devşirme sistemi kurallarına aykırı bir şekilde ocağa kayıt yapılması, Hristiyan çocukların rüşvetle devşirme olarak alınması, çocukların isim, hüviyet ve fiziki özelliklerinin bulunduğu "Eşkâl Defteri"ne pek önem verilmemesidir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

20

Osmanlı Devleti, XIV. yüzyıldan itibaren yabancı ülkelere kapitülasyonlar vermiş ve bu ayrıcalıklardan Fransızlara tanınanlar, XVIII. yüzyılda Sultan I. Mahmut döneminde sürekli hale getirilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

21

Osmanlı Devleti'nin zayıflaması ve kapitülasyonların etkisiyle Osmanlı toprakları Avrupalılar için ham madde kaynağı ve pazar hâline gelmiş, bu durum yerli sanayiye baltalamış, gayrimüslim Osmanlı tebaası yabancı devletlerin himayesine girerek Müslüman tüccarlara karşı tekelci özellikler kazanmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

22

Geliri dirlik olarak kimseye verilmeyen ve doğrudan merkez hazinesine aktarılan vergilere ve vergi kaynaklarına mukataa, bir toprağın gelirlerinin açık artırma yoluyla bir süreliğine kiraya verilmesine iltizam, açık artırmayla iltizam hakkını alan kişiye mültezim adı verilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

23

Mukataaların ömür boyu kiralama uygulamasına malikâne sistemi adı verilmiş, Malikâne sistemi ile ekonomik olarak güçlenen kişiler, Anadolu'daki başıboş sekban, sarıca ve levent gibi askerî grupları da himayelerine katarak ekonomik güçlerinin yanı sıra askerî güce de sahip olmuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

24

Osmanlı Devleti'nde XVI. yüzyılda İstanbul İsyanları ve Anadolu'da Celâli ile Suhte İsyanları çıkmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Hatırlıyor muyum?

25

I. Ahmet'ten itibaren hanedanın en büyüğünün tahta geçmesi uygulaması ile saltanatın babadan oğula geçme yöntemi yerine "Ekber ve Erşed Sistemi" ne geçilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

26

XVI. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Lütü Paşa, Koçi Bey, Gelibolulu Mustafa Ali, Defterdar Sarı Mehmet Paşa tarafından hazırlanan layihalarla devlet ve toplum düzeninin bozulmasının sebepleri ve çözüm önerileri belirtilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

27

Osmanlı tarihinde 1718 Pasarofça Antlaşması'yla başlayan 1730 Patrona Halil İsyanı ile biten dönem Lâle Devri olarak adlandırılmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

28

Modern anlamda ilk matbaa Avrupa'da Gutenberg tarafından 1450'lerin başında geliştirilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN

0-28

KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ

PUAN

29-42

ÇALIŞMALISINIZ

PUAN

43-56

ÇOK İYİ

TOPLAM PUANINIZ

1-28.

arası maddeler için
karekodu okutun

Eşleştirme

Aşağıda verilen numaralı ifadeleri, harflerle verilen ifadeler ile eşleştiriniz.

1 IV. Murad

Prut Antlaşması

A

2 I. Mustafa

Belgrad Antlaşması

B

3 I. Ahmed

Ziştovi Antlaşması

C

4 III. Ahmed

Kasr-ı Şirin Antlaşması

D

5 I. Mahmut

Serav Antlaşması

E

6 I. Abdülhamid

Küçük Kaynarca Antlaşması

F

7 III. Selim

Nasuh Paşa Antlaşması

G

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere verilen kelime ve kelime öbeklerinden uygun olanı yazınız.

PASAROFÇA	SEYAHATNAME	II. MEHMET	KÖPRÜLÜ MEHMET PAŞA	KEŞFÜ'Z -ZUNÛN
PRUT ANTLAŞMASI	PROTESTAN	İNGİLTERE	PAPALIK	SKOLASTİK
SUHTE	KATOLİK	MALİKÂNE	ALMANYA	SİKKE TASHİHİ
MARTİN LUTHER	İTALYA	AYDINLANMA	ORHAN	I. MAHMUT
CELALİ	I. AHMET	III. AHMET	COPERNİCUS	YAHYA KEMAL BEYATLI
NEVŞEHİRLİ DAMAT İBRAHİM PAŞA			VANKULU LÜGATİ	

- XVI. yüzyılın başlarına kadar Avrupa'da siyasi, sosyal ve ekonomik alanda en yetkili kurum Roma Katolik Kilisesi'ni temsil eden ..... 'tır.
- Rönesans hareketi sonucunda Avrupa'da ..... düşüncenin yerini pozitif düşünce almıştır.
- Anadolu'da medrese öğrencilerinin çıkardığı ayaklanmalar ..... İsyanlarıdır.
- Reform, XVI. yüzyılda.....kilisesine bağlı bir kısım hümanist din adamlarının kiliseye karşı yapmış olduğu dinsel harekettir.
- ..... Antlaşması ile Osmanlı Devleti, Batı'da genişleme siyasetini bırakmış Avusturya ve Rusya gibi devletlerin, Osmanlılar aleyhine genişlemelerine karşı savunma tedbirleri almıştır.
- ....., Güneş Sistemi'ni keşfetmiş, Dünya'nın yuvarlak olduğunu ve Güneş'in etrafında döndüğünü ispatlamıştır.
- Osmanlı Devleti'nin tedavüldeki parayı çekerek yerine değeri ayarlanmış akçe çıkararak para ayarlamasına ..... denmiştir.
- ..... kilisenin akıl dışı uygulamalarını eleştirerek reformun öncüsü olan din adamıdır.
- Rönesans, XV. yüzyılın sonunda.....'da, Reform ise ..... 'da başlamıştır.
- Rönesans Dönemi'nde yaşanan bilimsel ve kültürel gelişmeler sayesinde Batı dünyası, XVIII. yüzyılda..... Dönemi'ne girmiştir.
- ..... Bey Dönemi'nde ilk gümüş parayı bastıran Osmanlılar, ... Dönemi ile birlikte altın para basmaya başlamıştır.
- Sultan....., kapitülasyonları sürekli hale getirerek, halefleri adına da kapitülasyonları onaylamıştır.
- ..... İsyanları, XVII. yüzyılda özellikle Anadolu'da ortaya çıkan sosyal ve ekonomik nedenli ayaklanmalardır.
- ....., sancağa çıkmayan ve sarayda kafes usulüyle yetişen ilk Osmanlı padişahıdır.
- XVI. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti, içine düştüğü ekonomik buhran sebebiyle nakit para ihtiyacını ..... Sistemini uygulamaya koyarak karşılamaya çalışmıştır.
- Kâtip Çelebi'nin ..... adlı eseri, kapsamlı bir bibliyografya ve ilimler ansiklopedisi özelliğini taşımaktadır.
- Lâle Devri, Sultan ..... Dönemi'nde başlamıştır.
- "Lâle Devri" tabirini ilk defa ..... kullanmıştır.
- Avrupa'yı tanımanın Osmanlı dış politikası ve ticareti için önemli olduğuna inanan ve bu yönde harekete geçen ilk Osmanlı sadrazamı..... olmuştur.
- İbrahim Müteferrika matbaasında basılan ilk kitap, 31 Ocak 1729'da yayımlanan ..... dir.

Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1.

Martin Luther ve Protestanlık

...Papa X. Leon'un (Lion), kilise harcamalarının artması üzerine 1515 yılında bir bildiri yayımlayarak endüljansın uygulanmasını istemesi, Luther'i karşı harekete geçirmiştir. Endüljans, Orta Çağ Avrupası'nda bir tür günah çıkartma ve ölümünden sonra kişinin cennete gidebilmesi için papadan satın alınan bir af belgesidir. Luther, endüljansı tehlikeli bir uygulama olarak görmüş ve "95 Tez" ini ilan ederek görüşlerini kilise kapısına asmıştır. Luther'in, İncil'i Almanca'ya tercüme etmesi halk arasında büyük yankı uyandırmıştır. Luther'in fikirleri özellikle köylüler arasında kabul görmüş ve toprak sahiplerine karşı isyanlar başlamıştır. Almanya topraklarının üçte birinin Papalığa ait olması, birçok zümrenin kilisenin topraklarını yağmalamasında etkili olmuştur.

Luthercilik hareketi, Protestanlığın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Almanya'daki din birliği bozulmuş böylece imparatorluğun otoritesi zayıflamıştır. Protestanlık zamanla bütün Avrupa'ya yayılmıştır.

Bu bilgilere göre Luther'in,"95 Tez" inin içeriği ile ilgili,

I. Endüljans ile kilise toplum üzerinde manevi baskı kurmuştur.

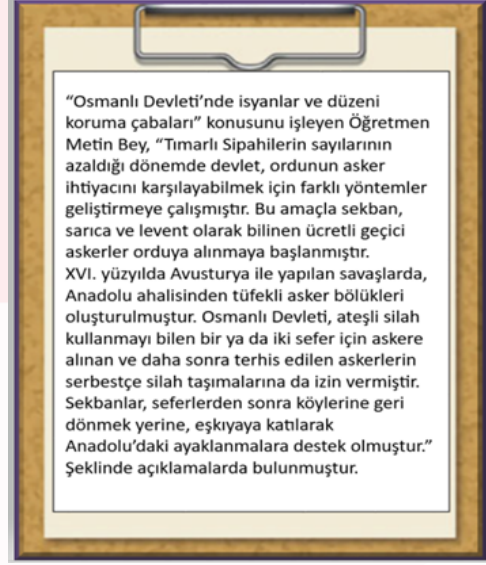
II. İnsanlar İncil'i kendi dilinde okumaya başlamıştır.

III. Kilisenin varlıkları yağmalanmıştır.

IV. Alman İmparatorluğu'nun etkisi azalmıştır.

yargıların verilen kavramlar ile doğru eşleştirmesi aşağıdakilerden hangisidir?

	Siyasi	Kültürel	Ekonomik	Dini
A)	I	II	III	IV
B)	III	I	V	II
C)	III	IV	I	II
D)	IV	II	III	I
E)	I	II	III	IV

2.

Bu bilgilere göre ;

I. Osmanlı Devleti'nde iç karışıklıklar vardır.

II. Tımar sistemi bozulmuştur.

III. Osmanlı ordusu ücretli askerlerden oluşmuştur.

IV. Osmanlı Devleti düzeni korumaya çalışmıştır.

V. Osmanlı ordusu ilk defa ateşli silah kullanmıştır.

yargılarından hangisine ulaşılabılır?

A) Yalnız I

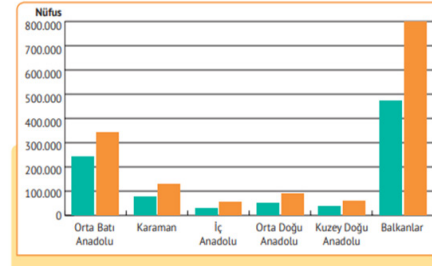
B) Yalnız III

C) I,II ve IV

D) I,III ve V

E) II, III ve V

3.

Yukarıda verilen grafik ile ilgili;

I.1570-1580 yılları aralığında Karaman'da niçin Kuzey Doğu Anadolu'dan daha az nüfus artışı yaşanmıştır?

II. Balkanlardaki nüfus artışının Anadolu'ya göre daha fazla olmasının nedenleri neler olabilir?

III. Anadolu ve Balkanlarda görülen nüfus artışının, Osmanlı Devleti'nin sosyo-ekonomik yapısına etkileri neler olabilir?

IV. Orta Batı Anadolu ve İç Anadolu karşılaştırıldığında nüfus artış hızında görülen farklılığın nedenleri neler olabilir?

V.1520-1530 yılları aralığında İç Anadolu'ya göre Kuzey Doğu Anadolu'da nüfus artışının fazla olmasının nedenleri neler olabilir?

gibi sorulardan hangilerinin yöneltilmesi doğru değildir?

A) I ve IV B) III ve V C) II ve IV D) I ve V E) I, IV ve V

4. XVI. yüzyılın sonlarından itibaren tımar sisteminin bozulmasıyla Osmanlı Devleti hem asker ihtiyacını karşılamak hem de ordunun lojistiğini sağlamak için yeni arayışlar içine girmiştir. Devlet, ordunun lojistiğini sağlamak ve ulufeli askerlerin maaşlarını ödemek için gerekli olan nakit para ihtiyacını, tımar topraklarını mukataa hâline getirerek karşılamaya çalışmıştır. Devletin nakit ihtiyacının giderek artması sonucu mukataa araziler üzerinde zamanla farklı uygulamalar yapılmıştır. Bu uygulamalarla mirî topraklar, devlet denetiminden çıkmış, mülk ve vakıf statüsüne geçirilerek bir anlamda özelleştirilmeler yapılmıştır.

Bu duruma göre Tımar sisteminin bozulması ile Osmanlı Devleti aşağıdaki arayışlardan hangisine yönelmiş olamaz?

- A) Yeni düzenlemeler yapma
- B) Toprak üzerindeki denetimi esnetme
- C) Nakit para ihtiyacını karşılamak için çözüm arama
- D) Geleneksel silahlarla savaş tekniğini geliştirme
- E) Devletin varlığını koruma

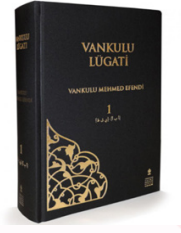
5. Osmanlı Devleti'nde Tımar sisteminin bozulmasının başlıca nedenleri şunlardır:

- I. Tımarların, sipahiler dışında kimselere verilmesi
- II. Dirliklerin parayla alınıp satılır hâle gelmesi
- III. Tımar topraklarının düzgün yönetilmemesi
- IV. Tımar sahibinin devlete asker yetiştirmemesi
- V. Üretimin düşmesi

Osmanlı Devleti'nde Tımar Sistemi'nin bozulması ile ilgili nedenler dikkate alındığında sistemin hangi amaçlarla kurgulandığı savunulabilir?

- A) Siyasi - Ekonomik
- B) Hukuki - Askeri
- C) Askeri- Ekonomik
- D) Ekonomik-Sosyal
- E) Askeri- Siyasi

6.

İlk Türk matbaasının kurucusu İbrahim Müteferrika'nın, basma yöntemiyle kitap çoğaltmanın yararları ve gerekliliği üzerine "Önemli kitapların çoğaltılması halk ve aydınlar için yararlıdır, basılı kitapların yazıları okuyanlar için kolaylık sağlar, kentlerde kütüphanelerin kurulması öğrencilerin kolayca kitap temin etmesine yardımcı olur." şeklinde yazdığı risalede önemli fikirler paylaşmıştır.

Bu fikirlere önem veren Paris büyükelçisi Yirmi sekiz Çelebi Mehmed Efendi, Fransa ile ilişkileri geliştirmek ve Batı'daki yenilikleri takip etmekle görevlendirilmiştir. Bu görevi sırasında, basım konusuyla da ilgilenmiş, yurda dönüşünde orada uygulanan basım tekniğinin Osmanlı diline ve yazısına uygulanmasını istemiştir.

Çelebi Mehmed Efendi'nin Fransa'daki elçilik görevi ve incelemeleri sırasında oğlu Sait Efendi de yanındadır. Dolayısıyla.....

Bu bilgiden hareketle "Dolayısıyla....." diye başlayan cümlenin;

- I. Osmanlı ülkesine matbaanın gelişi hızlanmış ve birçok yatırımcı matbaa kurmak için Fransa'ya gitmiştir.
- II. Sait Efendi, Osmanlı ülkesinde de matbaanın kurulması gerekliliğine inanmış bir kişi olarak İbrahim Müteferrika'nın ortağı ve yardımcısı olmuştur.
- III. Matbaanın ülkede kitap basımını artıracığı düşüncesi hızla gelişmeye başlamıştır.
- IV. Sait Efendi aracılığı ile matbaanın Osmanlı ülkesine getirilmesi tartışılmaya başlanmıştır.
- V. Matbaacılık ile ilgili Fransa'dan teknik destek alınmasına karar verilmiştir.

gibi ifadelerden hangisi ile devam ettirilmesi yukarıda verilen metnin anlam bütünlüğünü bozmadan tamamlanmasını sağlar?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

7. Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren merkezîyetçi bir siyaset takip etmiş ve mutlak otoritenin padişaha ait olduğu bir sistem kurmuştur. Osmanlı'nın merkezîyetçi ve mutlakîyetçi devlet yapısı, birbirini dengeleyen ve denetleyen grupların ittifakına dayanmıştır. Bölgelerindeki nüfuz sahibi aileler, uç beylerinin soyundan gelen kimseler, sipahiler ve yeniçeriler gibi gruplar bu ittifakı sağlamıştır. Osmanlı Devleti, bu grupların güçlenerek Avrupa'da olduğu gibi feodal bir yapı oluşturmalarını engelleyen bir sistem oluşturmuştur. Bu sistem, Osmanlı'nın dinî ve etnik çeşitliliğine rağmen başarılı olmuştur. Kuruluş Dönemi'ndeki ilkelere bağlı kalınmadığı için zaman içerisinde sistem bozulmaya başlamış ve seçkin bir grup olan âyan ve eşraf zümresi güç kazanmıştır. Buna karşın Avrupalı devletler, feodal sistemin yıkılmasıyla merkezîyetçi ve mutlakîyetçi bir devlet düzenine geçmiştir. XV. yüzyıldan itibaren var olan âyan ve eşraf, sosyal ve iktisadi bozuklukların da etkisiyle merkezî otoritenin yanında nüfuzunu artırmıştır.

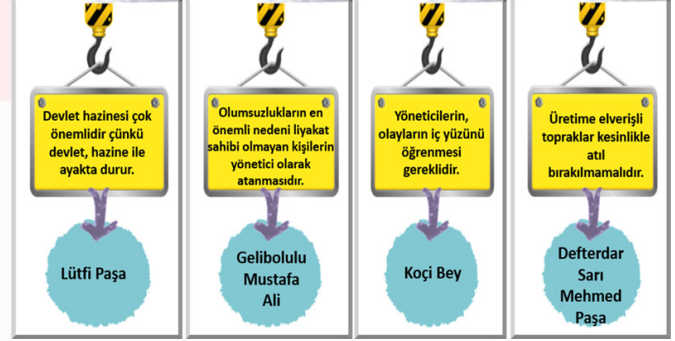
Bu bilgilere dayanarak devletin âyanlardan;

- I. Ülkedeki yönetim yapısının değiştirilmesi
- II. Şehir ve yolların korunması
- III. Asker ve vergi toplanması
- IV. Eşkivalık hareketlerinin bastırılması

**gibi alanlardan hangisi ile ilgili bir yardım alması be-
lenemez?**

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) II ve III
D) I ve III   E) I, II ve IV

8. XVI. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Osmanlı Devleti'nin içine düştüğü kötü gidişatı önlemek için bir takım layihalar düzenlenmiştir. Layiha hazırlayan bazı devlet adamları görüşlerini şu şekilde beyan etmiştir:

Verilen bilgiler dikkate alındığında layihalarda özellikle değinilen iki konu aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) Askeri-Siyasi
B) Askeri- Ekonomik
C) Siyasi- Ekonomik
D) Sosyal- Siyasi
E) Ekonomik-Sosyal

Kilise ve ruhban sınıfı, ekonomik faaliyetleri dini hayata göre daha önemsiz görmüştür. Ortak mülkiyeti esas alan kilise, başkalarına ait olan malları hazinesine katmış ve mülkiyet sisteminin tartışılmasını yasaklamıştır. Çünkü kiliseye göre gerekli olandan fazlasını istemek hırs ve günah kabul edilmiştir. Buna karşı Avrupa'da faaliyet alanlarını genişleterek yükselmek isteyen burjuvazi, kilisenin bu kısıtlayıcı ve aşağılayıcı yaklaşımından kurtulmak istemiştir. Bu durum, savaşlar için paraya ihtiyaç duyan krallar ve asillerin tek umudu horlanan tüccarlar olmaya başlayınca değişmiştir. Bu nedenle tüccarlara karşı duyulan horlama ve aşağılama duygusu, yerini hayranlık ve saygıya bırakmıştır. Kendilerinden borç alındığı ölçüde tüccarların istekleri kabul edilmiş ve koşullar iyileştirilerek serbest ticaret yapmalarına göz yumulmuştur. Böylece Avrupa'da burjuvazinin aristokrat sınıfa karşı yükselişi hızlanmıştır.

Burjuvazinin yükselişe geçtiği dönemde Avrupa, İslam kültür ve medeniyeti ile sistemli bir temasa geçmiştir. Arapça ilim ve felsefe eserleri Latinceye tercüme edilmiştir. XI. yüzyıldan XVI. yüzyıla kadar geçen süreçte Batı, İslam dünyasından yaptığı çevirilerle skolastik düşünce yüzünden yitirdiği Eski Yunan felsefesini yeniden keşfetmiştir. Çeviriler aracılığıyla eleştirilecek malzeme ve yeni olgular öğrenen Avrupa, Orta Çağ boyunca kendisini bağlayan otoritelerin baskısına karşı çıkarak bilimsel aydınlanmayı başlatmış ve akıl tutulmasından kurtulmayı başarmıştır.

S.1.1. Kilisede var olan "kısıtlayıcı ve aşağılayıcı yaklaşım" nedir? Bu yaklaşımın sakıncası ne olmuştur? Yazınız.

.....

.....

.....

S.1.2. Burjuvazinin toplum içerisinde saygınlığını artıran nedir? Yazınız.

.....

.....

.....

S.1.3. Metinde geçen toplumsal sınıflar hangileridir? Yazınız.

S.1.4. Burjuvazinin yükselişe geçtiği dönemde Avrupa'nın, İslam kültür ve medeniyeti ile sistemli bir temasa geçmesi hangi etkileri doğurmuştur? Yazınız. hangi etkileri doğurmuştur? Yazınız.

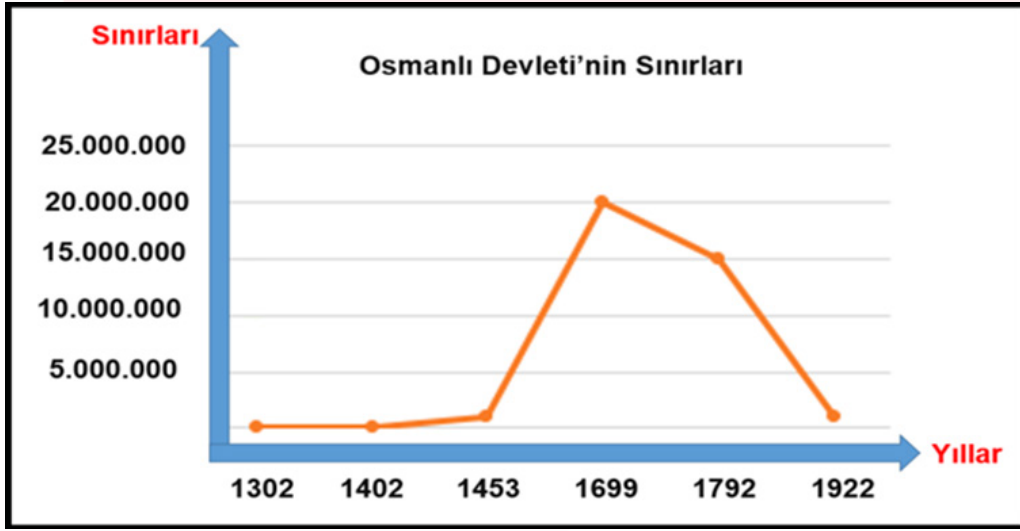

S.1.5. Avrupa'nın bilimsel aydınlanmayı başlatması ve akıl tutulmasından kurtulmasını sağlayan gelişme nedir?

(Sınırlar için kullanılan rakamlar km2 olarak tahminidir)

Yukarıdaki grafikte Osmanlı Devleti'nin sınırlarında yaşanan değişim verilmiştir.

Bu grafikten hareketle;

S.2.1. En az sınır değişikliği hangi yıllar arasında olmuştur?

S.2.2. Sınırların en çok genişlediği dönem hangi zaman aralığında olmuştur?

S.2.3. Hangi tarih aralıklarında devlet sınırları hızla daralmıştır?

S.2.4. Osmanlı Devletinin sınırlarını bu grafikteki verileri dikkate alarak Kuruluş, Yükseliş, Duraklama, Gerileme ve Dağılma dönemleri olarak adlandırılacak olsak, hangi tarih aralığı "Dağılma" dönemi olarak adlandırılabiliriz?

S.2.5. Osmanlı Devletinin sınırlarını bu grafikteki verileri dikkate alarak Kuruluş, Yükseliş, Duraklama, Gerileme ve Dağılma dönemleri olarak adlandırılacak olsak, hangi tarih aralığı "Kuruluş" dönemi olarak adlandırılabiliriz?

S.2.6. Osmanlı Devletinin sınırlarını bu grafikteki verileri dikkate alarak Kuruluş, Yükseliş, Duraklama, Gerileme ve Dağılma dönemleri olarak adlandırılacak olsak, hangi tarih aralığı "Yükseliş" dönemi olarak adlandırılabiliriz?

Verilen görsel, tablo ve metni birlikte değerlendirerek soruları cevaplayınız.

Görsel: Osmanlı Devleti'nde kullanılan gümüş akçe

YIL	GELİR (Akçe)	HARCAMA (Akçe)	FARK (Akçe)
1592-1593	293.400.000	363.400.000	-70.000.000
1597-1598	300.000.000	900.000.000	-600.000.000
1669	612.528.960	637.206.348	-24.677.378

Tablo 1: 1592-1669 yılları arasında tımar gelirleri haricinde Osmanlı bütçesindeki farklar

YIL	1 AKÇENİN GÜMÜŞ DEĞERİ
1584	0.68 gram gümüş
1586	0.38 gram gümüş
1669	0.23 gram gümüş

Tablo 2: 1584-1669 yılları arasında gümüş akçenin değerinde yaşanan devalüasyon.

Osmanlı Devleti'nde XV-XVII. Yüzyıllar Arasında Meydana Gelen Önemli Değişimler

Savaş teknolojisindeki gelişmeler (ateşli silahlara geçiş) ve yeniçerilerin sayısındaki büyük artış nedeniyle çoğalan askerî harcamalar ve savaşların finansman güclüğü.

Coğrafi keşiflerle Avrupa ve Akdeniz ülkelerine giren önemli miktardaki değerli maden, fiyatlarda büyük ölçüde dalgalanmaya ve para birimlerinin değer kaybetmesine yol açmıştır. Avrupa'da fiyatların yükselmesiyle birlikte daha ucuz olan Osmanlı mallarına talep artmıştır. Bunun üzerine Osmanlı piyasasındaki birçok ürün azalınca fiyatlar yükselmiş ve enflasyon ortaya çıkmıştır.

Uzun süren Celali isyanları nedeniyle özellikle tarımsal üretimin ve buna bağlı olarak da devlet gelirlerinin zayıflaması. Artan isyanlardan dolayı, merkezî hükümetin toplaması gereken vergilerin bir kısmına taşradaki yerel güçler tarafından el konulması, buna bağlı olarak da devletin vergi gelirlerinin düşmesi.

Avrupa'dan Asya'ya deniz yolunun bulunmasından sonra, Osmanlı İmparatorluğu üzerinden geçen transit kara ticaret yollarının okyanuslara kayması nedeniyle, buralardan elde edilen gelirlerin azalması.

Yeni Dünya'dan gelen büyük miktarda altın ve gümüşten sonra, Osmanlı gümüş madenlerinin (üretilemez hale gelmesi nedeniyle) giderek değersizleşmesi ve kapanması.

S.1.1. Dünyadaki gelişmeler Osmanlı Devleti'nin para politikalarını nasıl etkilemiştir?

.....

.....

.....

S.1.2. Coğrafi keşiflerden Osmanlı Devleti ekonomik anlamda neden olumsuz etkilenmiştir?

.....

.....

.....

S.1.3. Osmanlı Devleti'ndeki ekonomik gelişmeler devletin merkezî yönetim yapısını nasıl etkilemiştir?

.....

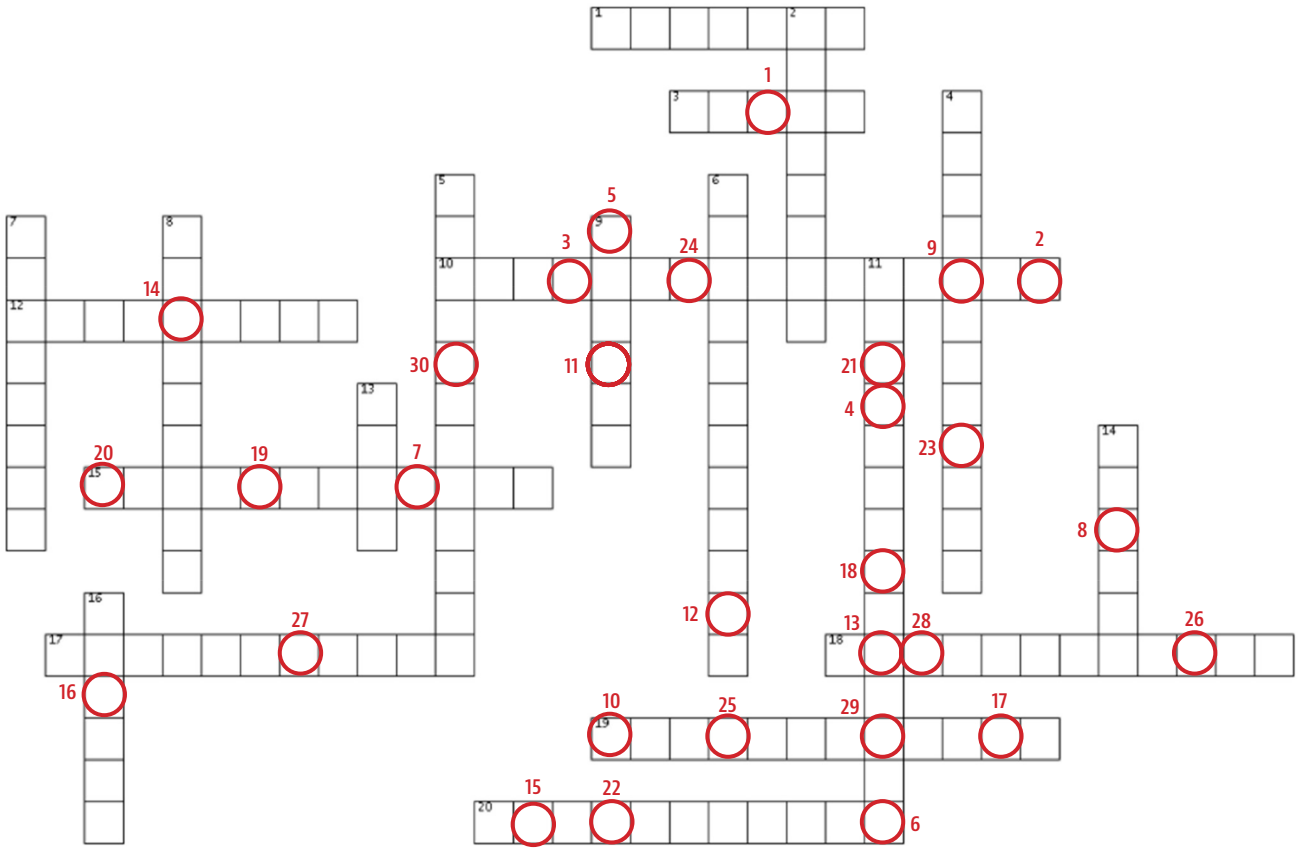
.....

.....

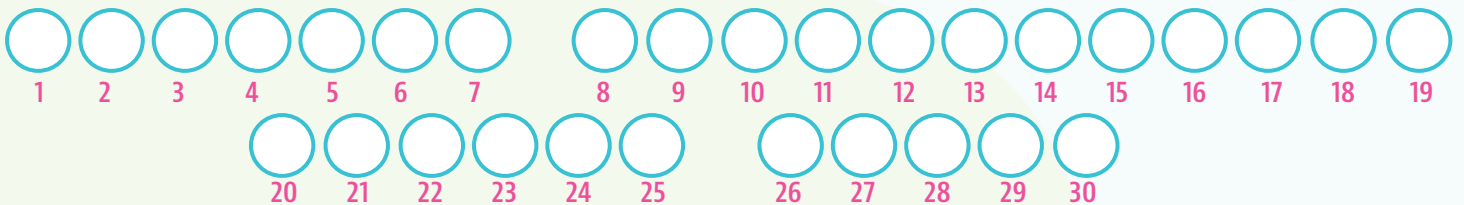
Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

SOLDAN SAĞA

1. Bir şahsın devlete ait herhangi bir vergi gelirini belirli bir yıllık bedel karşılığında toplama görevini üstlenmesi.
3. Osmanlı Devleti'nde devşirilen Hristiyan çocukların kimliklerine dair bilgilerin bulunduğu defter.
10. Isaac Newton'un gezegenlerin veya diğer kütlelerin, cisimleri merkezine doğru çekmesi teorisi.
12. Osmanlı tarihinde 1718 - 1730 yılları arasındaki dönem.
15. Osmanlı Devleti'nde üç, beş, yedi, on, on beş evden oluşan vergi birimi.
17. İnsan aklının her türlü rehberliği yapacak güçte olduğunu ve başka hiçbir kaynağa gerek olmadığını dile getiren görüş.
18. Osmanlı Devleti'nin Avrupalı devletlere tanıdığı imtiyaz.
19. Luthercilik girişiminden kaynaklanan inanç.
20. Osmanlı tarihinde Vaka-i Vakvakiye olarak da bilinen olay.

ANAHTAR KELİME

YUKARIDAN AŞAĞIYA

2. Lütfi Paşa'nın kaleme aldığı eser.
4. Ülkelerin güç ve zenginliğinin sahip olduğu değerli madenlerle ölçülebileceği fikrine dayanan ekonomik sistem.
5. Avrupa'nın ordu sisteminde ve savaş yöntemlerinde ateşli silahlara dayalı değişiklikler.
6. Hristiyanlığın devlet ve toplum hayatındaki etkisinin azalması.
7. Mukataaların ömür boyu kiraya verilmesi sistemi.
8. Orta Çağ Avrupası'nda günah çıkartma belgesi.
9. XVII. yüzyılda özellikle Anadolu'da ortaya çıkan sosyal ve ekonomik nedenli ayaklanmalar.
11. Bilimsel ve kültürel gelişmeler sayesinde Batı dünyasının, XVIII. yüzyılda yaşamaya başladığı döneme verilen ad.
13. Bir şehrin ileri gelenleri.
14. Bir konudaki görüş ve düşünceleri dile getiren rapor.
16. Değerli madenlerin içerisine daha değersiz olanların katılarak gerçek değerinin düşürülmesi işlemi.

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME

1. D
2. E
3. G
4. A
5. B
6. F
7. C

BOŞLUK DOLDURMA

1. Papalık	11. Orhan / II. Mehmet
2. Skolastik	12. I. Mahmut
3. Suhte	13. Celali
4. Katolik	14. I. Ahmet
5. Pasarofça	15. Malikâne
6. Copernicus	16. Keşfü'z-Zunûn
7. Sikke Tashihi	17. III. Ahmet
8. Martin Luther	18. Yahya Kemal Beyatlı
9. İtalya, Almanya	19. Nevşehirli Damat İbrahim Paşa
10. Aydınlanma	20. Vankulu Lügati

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. D
2. C
3. D
4. D
5. C
6. B
7. A
8. C

AÇIK UÇLU

1. Kilise, ekonomik faaliyetleri dinî hayata göre daha önemsiz gör-müş, ortak mülkiyeti esas almış, başkalarına ait olan malları hazinesine katmış ve mülkiyet sisteminin tartışılmasını yasakla-mıştır. Çünkü kiliseye göre gerekli olandan fazlasını istemek hırs ve günah kabul edilmiştir. Bu durumun en büyük sakıncası dini yapının her türlü alanda kısıtlayıcı bir yapı oluşturması ve burjuvazi üzerinde baskı kurmasıdır.

2. Avrupa'da faaliyet alanlarını genişleterek yükselmek isteyen burjuvazi, kilisenin kısıtlayıcı ve aşağılayıcı yaklaşımından kurtularak güç kazanmaya başlamıştır. Savaşlar için paraya ihtiyaç duyan krallar ve asillerin tek umudu horlanan tüccarlar olmaya başlayınca Burjuvazinin toplum içerisinde saygınlığını değiştirmiştir. Bu nedenle tüccarlara karşı duyulan horlama ve aşağılama duygusu, yerini hayranlık ve saygıya bırakmıştır. Kendilerinden borç alındığı ölçüde tüccarların istekleri kabul edilmiş ve koşullar iyileştirilerek serbest ticaret yapmalarına göz yumulmuştur. Böylece Avrupa'da burjuvazinin aristokrat sınıfa karşı yükselişi hızlanmıştır.

3. Metinde geçen toplumsal sınıflar; Ruhban, asiller ve Burjuva 'dır.

4. Burjuvazinin yükselişe geçtiği dönemde Avrupa, İslam kültür ve medeniyeti ile sistemli bir temasa geçmiştir. Arapça ilim ve felse-fe eserleri Latinceye tercüme edilmiştir. XI. yüzyıldan XVI. yüzyıla kadar geçen süreçte Batı, İslam dünyasından yaptığı çevirilerle skolastik düşünce yüzünden yitirdiği Eski Yunan felsefesini ye-niden keşfetmiştir.

5. Kilisenin tekelinin kırılması ve skolastik düşüncenin yıkılmasıdır.

AÇIK UÇLU

- 1- 1302-1453 yıllar arasında.
- 2- 1453-1699 Aralığında olmuştur.
- 3- 1792-1922 Aralığında daralmıştır.
- 4-1792-1922 Aralığını adlandırabiliriz.
- 5- 1302-1453 Aralığını adlandırabiliriz.
- 6-1453-1699 Aralığını adlandırabiliriz.

BECERİ TEMELLİ

1. İç parasal istikrarsızlığa sebep olmuştur. Piyasada üretilen malın azalmasıyla fiyatlar artmış ve enflasyon ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda akçenin gram gümüş değeri düşürülmüştür.
2. Avrupa'dan Osmanlı piyasasına bol miktarda para girmiş ve mali dengeleri alt üst etmiştir. Avrupa ve Akdeniz ülkelerine giren büyük miktardaki değerli maden, geniş ölçüde fiyatlarda dalgalanmalara ve para birimlerinde önemli değer kayıplarına yol açmıştır. Osmanlı Devleti'nin sınırları içinde yer alan İpek ve Baharat Yolları'nın önemini kaybetmesiyle ekonomik kayıp yaşanmıştır.
3. Osmanlı Devleti'nin toprak sisteminin bozulması, üretimin azalması ve uzun süren savaşlar, bu dönemde merkezi yönetim politikalarında değişikliğe sebep olmuştur. Taşrada yöneticiler vergi gelirlerine el koymuş, eyaletlerde isyanlar çıkmış, merkezi yönetimin gücü azalmıştır. Hem askerî giderlerin artması hem de vergilerin yeterince toplanamaması sonucunda devlet hazinesi büyük açık vermiştir.

BİL-BUL-ÇÖZ

1 İLTİZAM	11 AYDINLANMAÇAĞI
2 ASAFNAME	12 LALEDEVİRİ
3 EŞKAL	13 AYAN
4 MERKANTİLİZM	14 LAYİHA
5 ASKERİDEVİRİM	15 AVARIZHANESİ
6 SEKÜLERLEŞME	16 TAĞŞIŞ
7 MALİKANE	17 RASYONALİZM
8 ENDÜLJANS	18 KAPİTÜLASYON
9 CELALİ	19 PROTESTANLIK
10 KÜTLE ÇEKİM YASASI	20 ÇINARVAKASI

ANAHTAR KELİME:

KILICIN YAPAMADIĞINI ADALET YAPAR

KELİME AVI

1. Isaac Newton	11. Jean Jacques
2. Kuantum	Rousseau
Mekaniği	12. Immanuel Kant
3. Machiavelli	13. Mukataa
4. Sikke Tashihi	14. Devşirme Sistemi
5. Kontra Marş	15. İmdadiye Vergisi
6. Koçi Bey	16. Büyük Kaçgun
7. Yirmi Sekiz Çelebi	17. Ekberiyet Usulü
Mehmed Efendi	18. İbrahim
8. Türkiye	Müteferrika
Mektupları	19. Evliya Çelebi
9. Levni	20. Yanyalı Esad Efendi
10. Kâtip Çelebi	

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM
MATERYAL

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>